

Mark- och miljödomstolen

m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Remiss av Havet och människan – Delbetänkande från Miljömålsberedningen SOU 2020:83 (dnr M2021/00092)

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har anmodats att lämna synpunkter på rubricerat betänkande.

Domstolen har granskat remissen med utgångspunkt från det som berör domstolens verksamhet och lämnar synpunkter avseende vissa av de konkreta författningsförslagen. Domstolen avstår från att yttra sig över förslagen i övrigt.

Förslag till havsmiljölag

3 §

Mark- och miljödomstolen noterar att bestämmelsen riktar sig till regeringen och att regeringen i sitt arbete ska tillämpa ekosystemansatsen som utgångspunkt. Domstolen uppfattar förslaget på så sätt att det ska styra regeringen att vid antagande av materiella bestämmelser som påverkar havsmiljön ska ha ekosystemansatsen som utgångspunkt. Detsamma bör gälla för det förslag som lämnas om ändring i 8 § havsmiljöförordningen som anger att Havs- och vattenmyndigheten ska tillämpa ekosystemansatsen i arbetet med havsmiljöförvaltningen.

Bestämmelsen innehåller även en definition av ekosystemansatsen. Domstolen har i och för sig inget att invända mot hur begreppet definieras men anser att den skala som används för att bestämma det ekosystem vars värden som ska bevaras och nyttjas blir helt avgörande för hur begreppet kommer att tillämpas. Det bör övervägas i den fortsatta beredningen om viss skala kan eller bör anges i vissa fall.

Det bör i detta sammanhang noteras att miljöbalkens portalparagraf anger att miljöbalkens bestämmelser syftar till att främja en hållbar utveckling. Av bestämmelsens förarbeten framgår att riksdagens fastställda miljömål ger ledning vid tillämpningen av balken avseende bedömningen av vad en hållbar utveckling innebär (prop. 1997/98:45, del 2, s. 8). Såvitt domstolen har kunnat se saknar betänkandet överväganden om hur begreppen *hållbar utveckling* och *ekosystemansatsen* bör förhålla sig till varandra när regeringen respektive Havs- och vattenmyndigheten tillämpar begreppen. Det bör övervägas i den fortsatta beredningen.

Förslag till lag om ändring i fiskelagen

20 §

Genom den föreslagna bestämmelsen införs en möjlighet att meddela föreskrifter som avsevärt försvårar fisket. Såvitt domstolen har kunnat se saknar betänkandet överväganden om när sådana mer långtgående föreskrifter är motiverade. Det saknas även överväganden om vad en sådan ändring kan eller bör medföra i fråga om rätt till ersättning för rådhetsinskränkningar.

Förslag till lag om ändring av miljöbalken

7 kap. 4 § andra stycket

I den föreslagna lydelsen får ett område förklaras som naturreservat om det behövs för att *klimatanpassa* värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter. I författningskommentaren anges att med sådana områden avses områden som på sikt bedöms kunna få en betydande roll för skydd av arter och livsmiljöer i ett förändrat klimat, t.ex. blåmusselbankar eller tångbälten som i dag bedöms som triviala miljöer men i framtiden kan vara kärnområden för arter och livsmiljöer. Domstolen uppfattar att syftet med den föreslagna ändringen är att täcka in områden som idag inte är värdefull naturmiljö eller livsmiljö men som kan komma att bli det. Domstolen ser dock inte det direkta behovet av att koppla ett framtida skyddsbehov till just klimatanpassning. De exempel som ges framstår inte heller som en klimatanpassning av en värdefull natur- eller livsmiljö.

7 kap. 13 § andra stycket 2

Den föreslagna lydelsen innebär att strandskyddets syften utökas till att även omfatta uppfyllelse av kraven enligt havsmiljöförordningens och vattenförvaltningsförordningens om viss status i vattnet. Nuvarande syftena med strandskyddet är generellt formulerade. Det nu föreslagna syftet är ett exempel på vad som ska uppfyllas för att goda livsvillkor för djur- och växtliv ska kunna bevaras. Det finns andra exempel på regler som behöver uppfyllas för att goda livsvillkor ska kunna bevaras, som t.ex. artskyddsförordningen. Dessa regler omnämns inte.

Domstolen ser inget hinder mot att angivna krav utgör en del av bedömningen av om en åtgärd väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter på ett sådant sätt att den skulle vara förbjuden enligt 7 kap. 15 § 4 miljöbalken. Däremot saknas övertygande skäl att låta strandskyddets syften anges på det föreslagna sättet.

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen

4 kap. 12 § 4

I författningskommentaren exemplifieras negativ påverkan på havsmiljön med biologisk mångfald, övergödning och undervattensbuller. Däremot saknas en beskrivning av exempel på vilka skyddsåtgärder som avses. Såvitt

domstolen kan bedöma bör de skyddsåtgärder som kan bli aktuella omfattas av bestämmelsens punkt 1-3. Den föreslagna bestämmelsen synes därför överflödig.

4 kap. 14 §

Paragrafen behandlar möjligheterna att genom planbestämmelser se till att bygglov eller startbesked inte lämnas till en i och för sig medgiven markanvändning förrän vissa villkor har uppfyllts. Enligt betänkandet är syftet med den föreslagna ändringen att vidga kommunens bestämmanderätt till att även omfatta havs- och vattenföroreningar. Sådana föroreningar får enligt betänkandet också följas för markens lämplighet för bebyggande. Ändringen möjliggör för kommunen att direkt koppla kravet på förebyggande åtgärder eller skyddsåtgärder i detaljplanen till efterföljande lovprövningar. Några konkreta exempel ges inte i utredningens överväganden. Hur markens lämplighet för byggnation kan knytas till att en havs- eller vattenförorening har avhjälpas bör utvecklas i den fortsatta beredningen.

Detta yttrande har avgetts av tf. rådmannen Kristina Dreijer och tekniska rådet Ola Lindstrand.

Kristina Dreijer

Ola Lindstrand